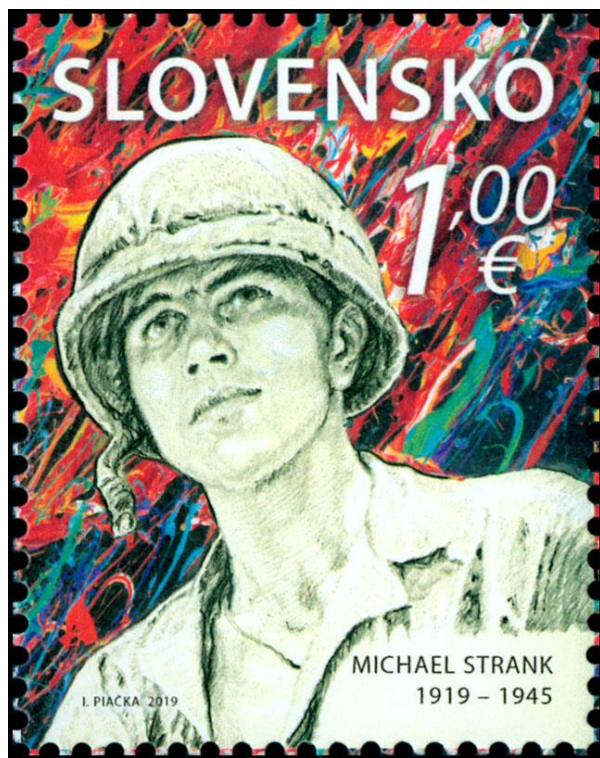

Michael STRANK (*10. 11. 1919 Jarabina †1. 03. 1945 Iwo Jima, Japonsko)

Spišský Rusín, emigrant, americký vojak, skvelý človek s pevným charakterom, symbolizujúci pozitívny prínos množstva skromných imigrantov do USA – aj pre demokraciu a slobodu.

Narodil sa ako Michal Strenk v rodine Vasiľa Strenka a Marty Grofikovej. V časoch hromadného vysťahovalectva po prvej svetovej vojne – rok po otcovom odchode za prácou do uhoľných baní v Pensylvánii – odcestoval 4. augusta 1922 s matkou z rodnej Jarabiny do USA. Usadili sa vo Franklin Borough, ktoré je dnes súčasťou Johnstownu. Tu sa už narodili jeho bratia John (1923) a Peter (1925) a sestra Mary (1932). Michael Strank (takto si zmenil meno) po maturite v roku 1937 na strednej škole začal pracovať na stavbe diaľnic v známom New-Deal programe. Po vypuknutí druhej svetovej vojny v Európe (aj pod vplyvom matkiných spomienok na ohrozenú pôvodnú vlasť) už 6. októbra 1939 dobrovoľne vstúpil v Pittsburghu do Zboru námornej pechoty USA. Po japonskom útoku na Pearl Harbour bol prevelený do Tichomoria. Výchovné praktiky ťažko pracujúceho, prísneho a zároveň aj láskavého otca, vniesli do jeho synov hodnoty spoločnej zodpovednosti a pevný zmysel pre povinnosť a disciplínu, a tak nevedomky ich pripravili na vojenské misie (aj jeho brat Peter Strank padol v južnom Pacifiku). Michal sa zúčastnil ťažkých bojov vo vojenských operáciách a 26. januára 1942 bol povýšený do najvyššej poddôstojníckej hodnosti – seržanta. Počas vyloďovania na ostrov Iwo Jima velil čate elitných špeciálnych operačných síl námornej pechoty (Marine Raiders) a po dobytí plató sopky

Suribači 23. februára 1945 viedol časť svojej jednotky k vztyčovaniu americkej zástavy, symbolizujúcej ovládnutie bojiska. O necelý týždeň nato padol ako 25-ročný v pokračujúcich bojoch na ostrove. Tento priam vzorový príslušník námornej pechoty a držiteľ mnohých vojenských vyznamenaní nikdy nedostal náležitý doklad o občianstve USA. Imigračný a naturalizačný úrad vydal tieto doklady jeho sestre Mary Pero až 29. júla 2008, teda 63 rokov po jeho smrti.

Vztýčenie vlajky viditeľnej z celého ostrova znamenalo veľkú morálnu vzpruhu pre útočiacich na ostrove Iwo Jima. Tento moment zachytil Joe Rosenthal z agentúry AP, za čo získal Pulitzerovu cenu za fotografiu. Ihneď po jej publikovaní sa stala najreprodukovanejšou snímkom v histórii Spojených štátov amerických – ako symbol víťazstva a triumfu. Výrazne napomohla plagátovej akcii (3,5 mil. plagátov) pri predávaní vládnych vojnových obligácií. Jej motív je na amerických poštových známkach, na pohľadniciach – aj na obálke knihy Vlajky našich otcov, podľa ktorej Clint Eastwood režíroval rovnomenný film. Tiež sa stala predobrazom monumentálneho bronzového Pamätníka americkej námornej pechoty venovaného všetkým „mariňákom“, ktorí padli za svoju vlasť od roku 1775. Nachádza sa na Arlingtonskom národnom cintoríne, vo Washingtone DC, kde odpočívajú aj americkí prezidenti. Rozhodnutím štátu Pensylvánia bol 23. február, deň vztýčenia vlajky na ostrove Iwo Jima, vyhlásený dňom Michaela Stranka. V meste jeho mladosti je po ňom pomenovaný most Sgt. Michael Strank Memorial Bridge, stojí tu aj jeho socha. Michal Strank je trvalým zdrojom identity a hrdosti rodákov v Spojených štátoch amerických: Rusínov, Slovákov, Spišiakov...

Na Slovensku sme sa o jeho príbehu dozvedeli až po páde železnej opony. Dnes je jeho meno, ako i meno jeho bratranca Michala Grofika (zahynul v roku 1944 pri pobreží Talianska ako veliteľ bombardéra) na pamätníku padlým vojnovým hrdinom v Jarabine. Na jeho počesť sa tu každoročne koná turistický Pochod vďaky. Na jeho rodnom dome bola odhalená v prítomnosti veľvyslanca USA pamätná tabuľa. Pod Ľubovnianskym hradom po ňom pomenovali vojenskú expozíciu, ktorej súčasťou je aj jeho socha v nadživotnej veľkosti. RTVS nakrútila filmový dokument Chlapec, ktorý chcel byť prezidentom, o ktorý je v USA veľký záujem. K 100. výročiu narodenia nášho rodáka vydala Slovenská pošta poštovú známku. Dokonca aj pred školským areálom v Užhorode je pripevnená mini-plastika Michaela Stranka. Východné časti bývalého Československa postupne vypĺňajú resty v úcte k statočnosti a vytrvalosti i tvorivosti veľkému počtu svojich krajanov – vysťahovalcov do Nového sveta.

(DB)